

Клименко Наталія Григорівна,

доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-5223-8166>

Klymenko Nataliia Hryhorivna,

Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Global and National Security of Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-5223-8166>

СУТНІСТЬ МЕХАНІЗМУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ НАБУТТЯ УКРАЇНОЮ ПОВНОПРАВНОГО ЧЛЕНСТВА В НЬОМУ

Анотація. Сучасний світ, незважаючи на здобутки науково-технічного прогресу, стає все більш уразливим до впливу природних стихійних лих (землетрусів, цунамі, повеней, посухи, пожеж тощо), аварій та катастроф техногенного характеру на об'єктах промисловості, енергетики, транспортної галузі, соціальних конфліктів (воєнних, етнічних, релігійних), від наслідків яких найбільше потерпає цивільне населення. Для ефективної протидії їх виникненню та ліквідації їхніх наслідків очевидним стає необхідність посилення взаємодії органів та сил цивільного захисту з правоохоронними органами та збройними силами, як в межах кожної держави, так і налагодження співпраці з аналогічними структурами зарубіжних країн – партнерів. Однією з таких структур є Механізм цивільного захисту ЄС, повноправним членом якого прагне стати Україна. Об'єктом дослідження є сутність Механізму цивільного захисту Євросоюзу та перспективи набуття Україною повноправного членства в ньому в умовах воєнного стану. Методологічною основою дослідження складають сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання, зокрема: аналізу, синтезу, індуктивний, дедуктивний, прогнозування та узагальнення. В ході дослідження встановлено, що Механізм цивільного захисту Євросоюзу є найбільшою у світі системою надання міжнародної координованої оперативної допомоги в разі надзвичайних ситуацій у країнах ЄС та поза його межами. Тож Україна, незважаючи на запровадження воєнного стану внаслідок збройної агресії РФ, подала відповідну заявку та отримала дорожню карту щодо приєднання до зазначеного Механізму, і має всі шанси стати повноправним його членом вже навесні. При цьому Україна готова поділитися з країнами – партнерами спроможностями щодо використання авіації для ліквідації пожеж, а також досвідом масштабних розмінувань різних місцевостей (житлової забудови, промислових зон, лісосмуг, сільськогосподарських угідь тощо) та розбору завалів із залученням цивільного населення у випадку масштабних катаклізмів та руйнувань.

Ключові слова: механізм Євросоюзу, цивільний захист, надзвичайні ситуації, воєнний стан, повноправне членство, національна безпека, збройна агресія.

THE ESSENCE OF THE EU CIVIL PROTECTION MECHANISM AND THE PROSPECTS OF UKRAINE ACQUIRING EU MEMBERSHIP

Abstract. The modern world, despite the achievements of scientific and technological progress, is becoming more and more vulnerable to the impact of natural disasters (earthquakes, tsunamis, floods, droughts, fires, etc.), man-made accidents and catastrophes at the facilities of industry, energy, transport, social conflicts (military, ethnic, religious), from the consequences of which the civilian population suffers the most. In order to effectively counteract their occurrence and eliminate their consequences, it becomes obvious the need to strengthen the interaction of civil defense bodies and forces with law enforcement agencies and armed forces, both within the borders of each state, and to establish cooperation with similar structures of foreign partner countries. One of these structures is the EU Civil Protection Mechanism,

of which Ukraine aspires to become a full member. The object of the research is the essence of the Civil Protection Mechanism of the European Union and the prospects of Ukraine acquiring full membership in it under martial law conditions. The methodological basis of the research consists of modern general and special methods of scientific knowledge, in particular: analysis, synthesis, inductive, deductive, forecasting and generalization. In the course of the study, it was established that the Civil Protection Mechanism of the European Union is the world's largest system of providing international coordinated operational assistance in case of emergency situations in the EU countries and beyond. Therefore, Ukraine, despite the introduction of martial law as a result of the armed aggression of the Russian Federation, submitted a corresponding application and received a road map for joining the mentioned Mechanism, and has every chance to become a full member of it already in the spring. At the same time, Ukraine is ready to share with partner countries the capabilities of using aviation to extinguish fires, as well as the experience of large-scale demining of various areas (residential buildings, industrial zones, forest belts, agricultural lands, etc.) and demolition of debris with the involvement of the civilian population in the event of large-scale cataclysms and destruction.

Key words: mechanism of the European Union, civil protection, emergency situations, martial law, full membership, national security, armed aggression.

Вступ. Нове тисячоліття поставило на порядок денний необхідність розв'язання глобальної проблеми, пов'язаної із необхідністю зниження ризиків виникнення стихійних лих з катастрофічними наслідками для життєдіяльності людини (землетрусів, цунамі, повеней, екстремальних дощів та ураганних вітрів, аномальної спеки та лісових пожеж). До того ж землетруси, повені, цунамі несуть руйнівну загрозу для об'єктів житлової забудови, критичної інфраструктури, промисловості, енергетики, транспортної галузі тощо. Крім того, початок XXI століття також відзначився глобальною кризою системи безпеки, однією з причин якої стали «гібридні війни». Адже на практиці виявилось, що міжнародні безпекові структури на сучасному етапі не мають адекватних заходів впливу на ініціаторів «гібридних війн», під час яких, поряд з військовою силою, використовуються невійськові засоби впливу, зокрема, екологічні, економічні, соціальні, політичні, інформаційні. Яскравим прикладом такого стану справ є збройна агресія Російської федерації проти України, яка, вдершись на територію сусідньої країни і нехтуючи нормами міжнародного гуманітарного права, у центрі Європи знищує цивільне населення та інфраструктуру, яка забезпечує його життєдіяльність. Ці події відбуваються у той час, коли світове співтовариство ще не оговталось від масштабної пандемії COVID-19, яку так і не вдалося остаточно подолати.

За таких умов об'єктивно постає потреба у реформуванні систем цивільного захисту щодо подальшого їх переходу від реагування на ймовірні надзвичайні ситуації до забезпечення стійкості держави в умовах кризових ситуацій різного характеру та посилення взаємодії сил

та органів управління цивільного захисту з правоохоронними органами та збройними силами (Leshchenko, 2020).

В Україні цей процес відбувається в умовах продовження дії карантину, встановленого для протидії пандемії COVID-19. Через це єдина державна система цивільного захисту України майже три роки функціонує в режимі надзвичайної ситуації. Його було запроваджено 25 березня 2020 року з метою ліквідації наслідків медико-біологічної надзвичайної ситуації природного характеру державного рівня, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення і, за останнім рішенням Уряду України, продовжено до 30 квітня 2023 року. Водночас, 24 лютого 2022 року в Україні було введено воєнний стан внаслідок масштабного вторгнення військ Російської федерації на територію країни. Тож на порядку денному постало питання прискорення всебічної інтеграції України у європейський простір, у тому числі і до європейських безпекових структур, однією з яких є Механізм цивільного захисту ЄС.

Огляд літератури. Одним з перших досліджень Механізму цивільного захисту Європейського Союзу є публікація О. Подскальної (Podskalna, 2015), в якій вона аналізує питання функціонування зазначеного Механізму, його позитивні моменти та переваги з урахуванням положень Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом і підготовки до асоційованого партнерства з ним.

Дисертацію О. Лещенко (Leshchenko, 2020) присвячено дослідженню трансформації системи цивільного захисту України в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів гібридного типу, в ході якого автор значну увагу приділяє

проблемам трансформації систем цивільного захисту держав євроатлантичного простору. Зокрема, автором визначено основні тенденції зазначеної трансформації в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів, до яких він відносить створення комплексних інтегрованих систем запобігання небезпекам та реагування на прогнозовані надзвичайні ситуації; підвищення спроможностей суб'єктів забезпечення цивільного захисту; їхню переорієнтацію з реагування на можливі надзвичайні ситуації на забезпечення стійкості держави в умовах кризових ситуацій; збільшення уваги до підготовки до дій за таких умов та посилення взаємодії з іншими безпековими структурами, а також до навчання населення відповідним правилам. Крім того, в ході проведеного дослідження автором також було узагальнено досвід забезпечення захисту населення і територій у районі проведення Антитерористичної операції / Операції об'єднаних сил.

В. Терент'євева та О. Твердохліб (Terent'ieva & Tverdokhlib, 2020) досліджують технологічні особливості й обставини активації Механізму цивільного захисту Євросоюзу у відповідь на запити країн усередині ЄС та за його межами, а також роль України у функціонуванні зазначеного Механізму відповідно до взятих нею на себе зобов'язань, ступінь її готовності до протидії негативним наслідкам, спричиненим глобальним поширенням пандемії коронавірусу COVID-19 в рамках співпраці з відповідними інституціями у напрямках надання гуманітарної допомоги, підготовки й моніторингу, фінансової підтримки, консультування, негайного реагування на виникнення надзвичайних ситуацій.

К. Белікова (Bielikova, 2021) аргументує значущість вивчення та впровадження в систему цивільного захисту України досвіду іноземних країн щодо організації взаємодії між різнорідними структурами, що виконують завдання у сфері цивільного захисту, а також прогресивних методів підготовки керівного складу та фахівців цієї сфери і пропонує запозичити міжнародний досвід щодо застосування єдиного підходу до організації запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, що передбачає оцінювання загроз, запобігання, підготовку, реагування та відновлення.

В свою чергу С. Потерійком (Poteriaiko, 2022) досліджено міжнародний досвід формування та діяльності структур цивільного захисту, окреслено аспекти щодо його імплементації в Україні, зокрема щодо запровадження універсальної структури сил, що функціонують у режимі

повсякденної діяльності і в умовах надзвичайних ситуацій. Дослідником обґрунтовано користність приєднання України до міжнародного законодавства у сфері безпеки, що забезпечить спільні дії під час виникнення глобальної кризи.

Проведений аналіз наукових доробків свідчить про те, що переважна більшість праць стосується розв'язання проблем забезпечення цивільного захисту в умовах повсякденної діяльності у мирний час, режимі надзвичайної ситуації, запровадженому внаслідок поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, а також захисту населення і територій у районі проведення Антитерористичної операції / Операції об'єднаних сил. Отже порушена нами проблематика не знайшла свого відображення у дослідженнях вітчизняних науковців.

Мета. Метою публікації є висвітлення результатів дослідження сутності Механізму цивільного захисту Євросоюзу та перспективи набуття Україною повноправного членства в ньому в сучасних умовах, а також особливостей забезпечення цивільного захисту в країні в умовах воєнного стану.

Методи. Методологічною основою дослідження слугували сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких зокрема: аналізу – під час опрацювання наукових та правових джерел за темою дослідження; індуктивний та дедуктивний – для аналізу й узагальнення інформації; прогнозування, узагальнення та синтезу – для формулювання висновків та рекомендацій за результатами дослідження.

Результати. Механізм цивільного захисту Євросоюзу (далі – Механізм) є найбільшою у світі системою надання міжнародної координованої оперативної допомоги в разі надзвичайних ситуацій, яка створена з метою підвищення ефективності систем запобігання, підготовки та реагування на природні та техногенні катастрофи, підтримки та координації дій держав-членів ЄС у сфері цивільного захисту. Адже збільшення кількості надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру з важкими наслідками та висока вірогідність зростання масштабів катастроф у майбутньому потребують інтегрованого підходу до їх запобігання. Тож Механізм став ключовим інструментом системи цивільного захисту Євросоюзу. До його складу входять 32 держави (Австрія, Бельгія, Болгарія, Велика Британія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Ліхтенштейн, Люксембург, Македонія, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія,

Словаччина, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія, Швеція). Зазначений Механізм охоплює захист населення, довкілля та майна, враховуючи культурну спадщину, від усіх видів природних та антропогенних катастроф, у тому числі екологічних катастроф, морських забруднень та масштабних надзвичайних ситуацій у сфері охорони здоров'я в межах або поза межами Євросоюзу. Ним передбачається, що цивільний захист та інша надзвичайна допомога може знадобитися додатково до заходів реагування постраждалої країни. Стосовно ж катастроф, спричинених терористичними актами, ядерними чи радіологічними аваріями, Механізм передбачає лише готовність та дії у відповідь у сфері цивільного захисту (URL-Lex, 2013).

Механізм складається з Координаційного центру з реагування на надзвичайні ситуації (далі – Координаційний центр), Європейського потенціалу реагування на надзвичайні ситуації у формі добровільного об'єднання попередньо визначених спроможностей держав-членів, підготовлених експертів, Загальної системи зв'язку та інформації в надзвичайних ситуаціях та контактних пунктів в державах-членах.

В основу діяльності Механізму покладено тезу про пріоритетність попередження катастроф. З метою сприяння ефективному й узгодженому підходу до їх запобігання та готовності до реагування на них передбачено обмін неконфіденційною інформацією, а також позитивним досвідом, отриманим під час реагування на надзвичайну ситуацію. Для здійснення профілактичних заходів держави повинні розробляти оцінки ризиків на національному (субнаціональному) рівні та надавати Комісії Координаційного центру короткий виклад кожні три роки, вдосконалювати планування управління ризиками лих, а також на добровільній основі брати участь у експертних перевірках щодо оцінки можливостей управління ризиками (URL-Lex, 2013).

Координаційний центр є основою Механізму, який узгоджує питання надання допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій країнам, зокрема щодо виділення матеріальних ресурсів та спеціалізованого обладнання, проведення експертизи, формування й відрядження груп цивільного захисту. Координаційний центр цілодобово координує взаємодію між усіма країнами, постраждалою країною та експертами з питань цивільного захисту й гуманітарних питань. У випадку масштабної катастрофи Координаційний центр за запитом національних органів влади або уповноваженого органу Організації

Об'єднаних Націй може надати допомогу будь-якій країні. Узгоджене реагування на надзвичайні ситуації на європейському рівні дає змогу уникати дублювання зусиль із надання допомоги та забезпечити відповідність допомоги потребам постраждалих. Координаційний центр може безпосередньо зв'язуватися з національними органами цивільного захисту постраждалої країни та фінансово підтримувати перевезення сил і засобів цивільного захисту. Крім того, Координаційний центр має власний портал, що є джерелом інформації для професіоналів, які працюють у сфері цивільного захисту на національному, регіональному та місцевому рівнях, волонтерів та неурядових організацій і представників громадськості (Reznikova et al., 2021).

Варто також зазначити, що Механізм не впливає на виконання зобов'язань за існуючими правовими актами Євросоюзу та міжнародними угодами. При цьому Механізм не підміняє собою національні системи, а підтримує, доповнює та сприяє координації дій держав-членів для досягнення високого рівня захисту від катастроф шляхом запобігання або зменшення їх потенційних наслідків, підвищення готовності на рівні держав-членів і Євросоюзу до реагування на катастрофи, обізнаності та готовності населення до катастроф. Він також сприяє розвитку культури запобігання та покращення співпраці між цивільним захистом та іншими відповідними службами і швидкому й ефективному реагуванню у випадку катастрофи. Крім того, передбачається, що до заходів з боротьби зі стихійними лихами, які здійснюються національними структурами держав-членів, мають бути належним чином залучені регіональні та місцеві органи влади. Також Механізм не виключає можливості використання військових засобів під керівництвом цивільних як крайнього засобу у реагуванні на катастрофи (URL-Lex, 2013).

Варто зазначити, що Рішенням Європарламенту та Ради щодо Механізму (URL-Lex, 2013) передбачено, що держави-члени повинні добровільно і заздалегідь визначити модулі для задоволення пріоритетних потреб з реагування або підтримки в рамках Механізму, а також інші спроможності реагування та експертів у межах своїх компетентних служб, зокрема цивільного захисту чи інших аварійних служб, які за запитом про допомогу можуть бути використані через Механізм. Проте склад модулів або інших засобів реагування може залежати від типу катастрофи та пов'язаних з нею конкретних потреб.

Зазначені модулі складаються з ресурсів однієї або кількох держав-членів і є складовою

частиною Європейського потенціалу реагування на надзвичайні ситуації. Тож вони повинні бути здатними виконувати попередньо визначені завдання в зонах реагування відповідно до встановлених міжнародних вказівок і після отриманого через Координаційний центр запиту про допомогу дуже швидко прибувати на місце; самодостатньо і автономно працювати протягом заданого періоду часу та бути сумісними з іншими модулями; проводити відповідну підготовку та тренування, щоб відповідати вимогам оперативної сумісності; підпорядковуватися особі, яка відповідає за роботу модулів і мати можливість співпрацювати з іншими органами Євросоюзу та/або міжнародними установами, зокрема Організацією Об'єднаних Націй.

Проте, вищезазначене Рішення передбачає, що спроможності Механізму залишаються доступними для використання на національному рівні у будь-який час, оскільки остаточне рішення про їх використання приймає держава-член, яка зареєструвала зазначену спроможність. Тож спроможності реагування держав-членів у разі їх розгортання залишаються під їхнім командуванням і контролем та можуть бути повернуті після консультації з Комісією Координаційного центру якщо внутрішні надзвичайні ситуації або форс-мажорні обставини не дозволяють їх використовувати за межами країни, яка їх зареєструвала (URL-Lex, 2013).

Для забезпечення функціонування Механізму чітко визначено розмір та джерела його фінансування, у тому числі й заходи, на які можуть здійснюватися витрати. Це, зокрема, стосується співфінансування проєктів та досліджень, планування операцій та заходів щодо готовності до реагування, сприяння розвитку транснаціональних систем виявлення, раннього попередження та оповіщення для забезпечення швидкого реагування, що становлять європейський інтерес, тощо (URL-Lex, 2013).

Вищевикладене свідчить про те, що діяльність зазначеного Механізму спрямована на всебічне вивчення та виявлення ризиків виникнення стихійних лих та катастроф з метою їх запобігання та ліквідації наслідків з мінімальними втратами та максимальну для цього консолідацію зусиль держав-членів і об'єднання для цього їхніх спроможностей, але без завдання шкоди власній національній безпеці держав-членів.

Україна, задекларувавши одним з пріоритетів забезпечення національної безпеки євроінтеграцію, поставила собі за мету повноправне членство в усіх європейських структурах, у тому числі і з цивільного захисту.

Цивільний захист в Україні, відповідно до чинного законодавства визначається як «комплекс заходів, які реалізуються на території України в мирний час та в особливий період і спрямовані на захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних і культурних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних подій, запобігання виникненню таких ситуацій та подій, ліквідацію їх наслідків, надання допомоги постраждалим, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки» (The Verkhovna Rada of Ukraine, 2012). Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту здійснює єдина державна система цивільного захисту України, яка є сукупністю органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту.

Сьогодні, внаслідок масштабної збройної агресії Російської федерації, зазначена система приведена у готовність до виконання завдань за призначенням в умовах воєнного стану – «особливого правового режиму, що вводиться в країні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень» (The Verkhovna Rada of Ukraine, 2015). Його було введено на всій території країни 24 лютого 2022 року Указом Президента України (President of Ukraine, 2022). На цій підставі розпорядженням Кабінету Міністрів України було введено в дію план цивільного захисту України на особливий період із встановленням ступеню готовності єдиної державної системи цивільного захисту України «повна готовність». Ним також доручалось обласним державним адміністраціям забезпечити проведення евакуації населення з районів збройних конфліктів; приймати рішення про евакуацію населення у разі

загрози або виникнення збройних конфліктів на території, на яку поширюється їх юрисдикція; забезпечити проведення евакуації матеріальних та культурних цінностей у разі загрози їх знищення (The Verkhovna Rada of Ukraine, 2022).

На теперішній час в умовах воєнного стану єдина державна система цивільного захисту функціонує майже рік постіль. За цей період, відповідно до норм Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (The Verkhovna Rada of Ukraine, 2015), та Порядку здійснення заходів під час запровадження комендантської години та встановлення спеціального режиму світло-маскування в окремих місцевостях, де введено воєнний стан (The Verkhovna Rada of Ukraine, 2020), на підконтрольній Україні території вночі діє комендантська година, яку в регіонах, наближених до районів ведення активних бойових дій, періодично подовжують і на світлу частину доби для боротьби з ворожими диверсійно-розвідувальними групами та корегувальниками. Крім того, з перших днів війни в Україні в повному обсязі застосовано системи оповіщення та інформування населення про повітряну тривогу: через Акціонерне товариство «Національна суспільна телерадіокомпанія України», державні і публічні телерадіокомпанії, комунальні, громадські та інші телерадіоорганізації з використанням їх телемереж та мереж ефірного радіомовлення; через операторів електронних комунікацій із залученням електронних комунікаційних мереж загального користування (телефонний зв'язок, текстові повідомлення); через Інтернет-ресурси (сайти, соціальні мережі) (The Verkhovna Rada of Ukraine, 2017). До цього переліку варто також додати месенджери та мобільні застосунки, які засвідчили свою ефективність (яскравим прикладом є мобільний застосунок «Київ цифровий»). Тож з моменту отримання повідомлення про повітряну тривогу і до оголошення про відбій тривоги на території області припиняється робота підприємств, установ та організацій з обов'язковим переміщенням персоналу та відвідувачів до найближчих укриттів цивільного захисту, а якщо це неможливо – застосовується «правило двох стін». Останнє передбачає, що від небезпеки людину має відділяти щонайменше дві стіни, оскільки одна з них, ймовірно, може бути зруйнована від удару, а друга візьме на себе уламки віконного скла та зруйнованої стіни. В окремих населених пунктах на час повітряної тривоги припиняється робота наземного громадського транспорту з висадкою пасажирів та прямуванням їх до найближчих укриттів цивільного захисту.

Варто зазначити, що внаслідок активних бойових дій на території північних, східних та південних областей країни руйнувань і пошкоджень зазнала значна частина підприємств, що формують бюджет цих регіонів, це ж стосується і частини містоутворюючих підприємств, об'єктів життєзабезпечення та критичної інфраструктури. Зменшилась економічна активність малих та середніх підприємств, частина з них була переміщена до більш безпечних регіонів або ж повністю припинила свою діяльність. Руйнувань зазнали заклади освіти, культури, охорони здоров'я, торгівельні центри, об'єкти транспортної інфраструктури, приватні та багатоквартирні будинки, господарські споруди тощо на всій території України. Все це супроводжується травмуванням та загибеллю цивільного населення. До ліквідації наслідків кожного з них залучаються підрозділи цивільного захисту та аварійно-відновлювальні служби.

Водночас в населених пунктах, що зазнали тимчасової окупації, фіксуються випадки подачі неочищеної технічної води без проведення дезінфекції через зруйновані інженерні мережі, яка може містити патогенні віруси і бактерії, що можуть призвести до виникнення та масового поширення різного роду інфекційних захворювань. Ще одним з ризиків для безпеки населення та довкілля є лісові та степові пожежі й пожежі хлібних масивів унаслідок вибухів боєприпасів або умисних підпалів в зонах ведення бойових дій (Organization for Security and Cooperation in Europe, 2017). Крім того, на тимчасово окупованих територіях України та на територіях уздовж лінії зіткнення часто ускладнена або неможлива робота аварійних та рятувальних служб внаслідок постійних обстрілів та ведення бойових дій.

Ще однією з проблем є забезпечення теплопостачання у осінньо-зимовий період у населених пунктах, в яких системи життєзабезпечення та критичної інфраструктури (системи опалення, водо-, електро- та газопостачання) зазнали масштабних руйнувань. Тож зважаючи на такий стан справ на підставі норм статті 33 Кодексу цивільного захисту України (The Verkhovna Rada of Ukraine, 2012) рішенням Уряду України було створено Координаційний штаб з питань підготовки проведення обов'язкової евакуації населення Донецької області в умовах воєнного стану (The Cabinet of Ministers of Ukraine, 2022) і запроваджено обов'язкову евакуацію населення некупованих районів Донецької області перед початком опалювального сезону. Таке рішення обумовлене тим, що внаслідок постійних обстрілів територій, наближених до районів ведення

активних бойових дій, або тих, що перебувають у зоні досягнення ворожих ракетних систем залпового вогню, в області відсутнє газопостачання через постійне руйнування газопроводів, що унеможлиблює забезпечення проведення опалювального сезону у холодну пору року (Official website of the Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine, 2022).

Таким чином необхідно зазначити, що активні бойові дії на території країни створили умови для виникнення масштабних надзвичайних ситуацій з комплексними наслідками на теперішній час та віддалену перспективу (Leshchenko, 2020). За таких умов перед функціональними та територіальними підсистемами єдиної державної системи цивільного захисту постає виконання низки завдань, більшість яких непрямо пов'язані з повсякденної діяльності та умов карантину, серед яких, зокрема:

- проведення роз'яснювальної роботи серед населення з метою дотримання ним заходів безпеки під час повітряної тривоги, виявлення вибухонебезпечних предметів тощо, а також контроль за дотриманням вимог заходів безпеки;

- обстеження укриттів цивільного захисту у загальноосвітніх закладах та закладах вищої і професійно-технічної освіти тощо;

- ліквідація наслідків впливу засобів ураження в ході бойових дій у населених пунктах, на територіях та водних об'єктах, зокрема розмінування територій, звільнених від окупації (населених пунктів, лісосмуг, об'єктів транспортної інфраструктури, сільськогосподарських угідь, водойм тощо);

- вжиття заходів для відновлення роботи об'єктів критичної інфраструктури сфери забезпечення життєдіяльності населення (водо-, електро-, газо-, теплопостачання), які зазнали руйнувань та пошкоджень внаслідок обстрілів військами країни-агресора;

- гасіння пожеж, пошук та рятування людей, які опинилися під завалами у зруйнованих внаслідок ракетних обстрілів приватних та багатоповерхових будинках, будівлях підприємств та торговельних комплексів тощо;

- залучення до ліквідації наслідків ведення бойових дій міжнародних організацій (Klyumenko, 2022).

Водночас, незважаючи на триваючу збройну агресію Російської федерації проти України, 23 червня 2022 року лідери 27 країн-членів Євросоюзу ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. Подальша підготовка країни до членства в Євро-

союзі передбачає завершення всеохоплюючої трансформації всіх сфер для створення умов, за яких Україна житиме за принципами Євросоюзу та його спрямованими на захист кожного громадянина та бізнесу законами. У підсумку це започаткує умови для наближення рівня життя, добробуту та правового захисту українців до інших країн Євросоюзу (Government portal, 2022). Зважаючи на зазначене, Україна, як офіційно визнаний кандидат у члени Євросоюзу, 5 вересня 2022 року, за підтримки країн-партнерів – Естонії, Польщі, Латвії, Литви, офіційно звернулася до Єврокомісії із запитом щодо приєднання до Механізму цивільного захисту Євросоюзу (Portal of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, 2022). Оскільки отримавши статус кандидата, Україна має бути представлена в усіх його безпекових утвореннях, а єдина державна система цивільного захисту України – інтегрована до Механізму.

Варто зазначити, що майже від початку масштабної агресії усі країни-члени Євросоюзу вже надають гуманітарну допомогу Україні через зазначений Механізм. А Координаційний центр займається питаннями медичної евакуації поранених або хворих громадян України до лікарень по всій Європі. За його допомогою гуманітарні партнери ЄС постачають вразливим верствам населення деокупованих територій життєво важливі товари, генератори, матеріали для будівництва тимчасового житла та необхідні предмети домашнього вжитку (Representation of the European Union in Ukraine, 2022).

Тож, незважаючи на воєнний стан в Україні, 19 листопада 2022 року країна отримала дорожню карту вступу до Механізму. У документі прописано конкретні кроки, які Україна має зробити для набуття повноправного членства в Механізмі. Приєднання до Механізму дозволить підвищити спроможність України щодо запобігання виникненню, ліквідації наслідків та надання гуманітарної допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій шляхом залучення національних сил країн Євросоюзу за підтримки Координаційний центру. Державна служба України з надзвичайних ситуацій, яка реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню та ліквідації наслідків, рятувальної справи, діяльності аварійно-рятувальних служб (далі – державна політика у сфері цивільного захисту), матиме можливість повноцінно долучитися до Загальної системи зв'язку та інформації в надзвичайних ситуаціях Механізму. Крім того, за інформацією Міністерства внутрішніх справ України,

що забезпечує формування державної політики у сфері цивільного захисту, країна вже сьогодні здатна поділитися з країнами Євросоюзу власними спроможностями. Зокрема щодо використання авіації для ліквідації пожеж та реагування на надзвичайні ситуації, оскільки авіапарк українських рятувальників є одним найкращих у Європі, що дозволить створити європейський хаб авіабезпеки. Це також стосується досвіду розмінування, який здобувають сьогодні українські піротехніки, та розбору завалів із залученням цивільного населення. У випадку масштабних катаклізмів та руйнувань допомогу в організації таких заходів з розбору завалів за зверненням отримає будь-яка країна (Mekhanizm tsyvilnoho zakhystu ..., 2022).

Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що незважаючи на складну ситуацію в країні, угода про набуття Україною повноправного членства у Механізмі, за словами Комісара ЄС з питань гуманітарної допомоги та управління кризовими явищами, може бути підписана вже навесні 2023 року (Official website of the Ministry of Health of Ukraine, 2023).

Conclusion. В ході проведеного дослідження встановлено, що з 24 лютого 2022 року єдина державна система цивільного захисту України функціонує одночасно у режимі надзвичайної ситуації та перебуває у готовності до виконання завдань за призначенням в особливий період з урахуванням особливостей, визначених вимогами норм міжнародного гуманітарного права, законів України «Про правовий режим воєнного стану» та «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». В таких умовах її територіальні та функціональні підсистеми та сили цивільного захисту здійснюють ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій природного, техногенного та соціального характеру. При цьому варто зазначити, що за 12 місяців масштабних бойових дій виявлення та знищення вибухових предметів набуло масштабів гуманітарного розмінування, рятування людей з-під завалів внаслідок потрапляння ракет або їхніх уламків стало масовим явищем, як і ліквідація аварій на об'єктах життєзабезпечення та критичної інфраструктури. В окремих районах областей, де ведуться активні бойові дії, проводиться евакуація цивільного населення у більш безпечні регіони. Крім того, мають місце випадки, коли аварійно-рятувальні підрозділи не можуть дістатися до місць проведення робіт внаслідок постійних їх обстрілів військами країни-агресора, що значно ускладнює рятувальні та відновлювальні роботи. А населення отримало рекомендації як убезпечити своє життя під час повітряної

тривоги за умови відсутності поблизу укриття цивільного захисту.

Проте, Україна, незважаючи за запровадження режиму воєнного стану внаслідок збройної агресії Російської федерації, отримала дорожню карту вступу до Механізму – найбільшої у світі системи надання міжнародної допомоги в разі надзвичайних ситуацій. При цьому країна має власні унікальні спроможності та досвід, набутий під час проведення рятувальних операцій та ліквідації аварій і проведення масштабних розмінувань у населених пунктах, житлових приміщеннях, лісосмугах та сільськогосподарських угіддях, якими вона здатна поділитися з європейськими партнерами в рамках Механізму. Оскільки сьогодні існує нагальна необхідність об'єднання зусиль усіх прогресивних країн у протидії надзвичайним ситуаціям різного характеру для захисту цивільного населення та об'єктів економіки і системи життєзабезпечення з метою забезпечення подальшого прогресивного соціально-економічного розвитку та повоєнного відновлення України.

Перспективами для подальших досліджень можна визначити необхідність узагальнення набутого досвіду забезпечення цивільного захисту в умовах воєнного стану з метою врахування його позитивних надбань у подальшій діяльності єдиної державної системи цивільного захисту в рамках Механізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ: —

1. Белікова К. Г. Теоретико-методологічні засади функціонування та розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту України : дис. ... д-ра наук держ. упр. : 25.00.02 / Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2021. 504 арк.
2. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС: *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> (дата звернення 10.02.2023).
3. Клименко Н. Особливості забезпечення цивільного захисту в умовах воєнного стану. *Науковий вісник: Державне управління*. 2022. № 2(12). С. 218–233. URL: [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-2\(12\)-218-233](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-2(12)-218-233)
4. Лещенко О. Я. Трансформація системи цивільного захисту України в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів гібридного типу : дис. ... к.політ.н. : 21.01.01 / Національний інститут стратегічних досліджень, Київ, 2020. 293 арк.
5. Механізм цивільного захисту ЄС: двері відчинено. *Урядовий кур'єр*. 2022. 21 жовт. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/mehanizm-civilnogo-zahistu-yes-dveri-vidchineno/> (дата звернення 10.02.2023).

6. Віктор Ляшко та Комісар ЄС з питань гуманітарної допомоги та управління кризовими явищами обговорили питання подальшої підтримки України : *Офіц. сайт Міністерства охорони здоров'я України*. URL: <http://surl.li/euzps> (дата звернення 10.02.2023).
7. Евакуація з Донеччини: алгоритм дій : *Офіц. сайт Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України*. URL: <https://minre.gov.ua/2022/08/01/evakuacziya-z-donechchynu-algorytm-dij/> (дата звернення 10.02.2023).
8. Оцінка екологічної шкоди та пріоритети відновлення довкілля на сході України. Організація з безпеки та співробітництва в Європі. Київ : ВАІТЕ, 2017. 88 с.
9. Подскальна О. А. Приєднання України до механізму цивільного захисту європейського союзу – один із пріоритетів її європейського вибору. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 19. С. 130–134.
10. Країни-партнери офіційно підтримали Україну на шляху приєднання до Механізму цивільного захисту ЄС : *Портал МВС*. URL: <https://mvs.gov.ua/news/krayini-partneri-oficiino-pidtrimali-ukrayinu-na-slyahu-prijednannya-do-mexanizmu-civilnogo-zahistu-jes> (дата звернення 10.02.2023).
11. Потеряйко С. П. Теоретико-методологічні засади становлення та розвитку системи державного управління сферою цивільного захисту України : дис. ... д. держ. упр. : 25.00.05 / Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2022. 498 арк.
12. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення 10.02.2023).
13. ЄС надає додаткове енергетичне обладнання та екстрену допомогу Україні : *Офіц. сайт Представництва Європейського Союзу в Україні*. URL: <http://surl.li/eepxu> (дата звернення 10.02.2023).
14. Резнікова О. О., Войтовський К. Є., Лепіхов А. В. Організація системи забезпечення національної стійкості на регіональному і місцевому рівнях : аналіг. доп. / за заг. ред. О. О. Резнікової. Київ : НІСД, 2021. 140 с.
15. Терент'єва А. В., Твердохліб О. С. Механізм цивільного захисту ЄС в умовах пандемії COVID-19. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2020. Вип. 2. С. 110–117.
16. Про утворення Координаційного штабу з питань підготовки проведення обов'язкової евакуації населення Донецької області в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2022 р. № 854. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP220854?an=1> (дата звернення 10.02.2023).
17. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 10.02.2023).
18. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 10.02.2023).
19. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту : постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2017 р. № 733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF> (дата звернення 10.02.2023).
20. Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2020 р. № 573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 10.02.2023).
21. Про організацію функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2022 р. № 179-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-organizaciyu-funkcionuvannya-yedinoyi-derzhavnoyi-sistemi-civilnogo-zahistu-v-umovah-voyennogo-stanu-179-240222> (дата звернення 10.02.2023).
22. Decision № 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on a Union Civil Protection Mechanism. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2013.347.01.0924.01.ENG (дата звернення 10.02.2023).

REFERENCES:

1. Bielikova, K. H. (2021). *Teoretyko-metodolohichni zasady funktsionuvannya ta rozvytku systemy informatsiino-analitychnoho zabezpechennia tsyvilnogo zakhystu Ukrainy* [Theoretical and methodological principles of the functioning and development of the system of information and analytical support of the civil defense of Ukraine]. [Doctor of Science Dissertation]. Interregional Academy of Personnel Management. (In Ukrainian).
2. Government portal. (2022). *Ukraina otrymala status kandydata na chlenstvo v YeS* [Ukraine received the status of a candidate for EU membership]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrymala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> (In Ukrainian).
3. Klymenko, N. (2022). *Osoblyvosti zabezpechennia tsyvilnogo zakhystu v umovakh voiennoho stanu*. [Peculiarities of providing civil protection in conditions of martial law]. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*, (2 (12)), 218–233. Retrieved from [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-2\(12\)-218-233](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-2(12)-218-233) (In Ukrainian).
4. Leshchenko, O. Ya. (2020). *Transformatsiia systemy tsyvilnogo zakhystu Ukrainy v umovakh suchasnykh voienno-politychnykh konfliktiv hibrydnogo typu* [Transformation of the civil defense system of Ukraine in the conditions of modern military-political conflicts of the hybrid type]. [Ph.D. Thesis]. National Institute of Strategic Studies. (In Ukrainian).
5. *Mekhanizm tsyvilnogo zakhystu YeS: dveri vidchyneno* [EU Civil Protection Mechanism: Doors

- open] (2022, October 21). *Uriadovyi kurier*. Retrieved from <https://ukurier.gov.ua/uk/news/mehanizm-civilnogo-zahistu-yes-dveri-vidchineno/> (In Ukrainian).
6. Official website of the Ministry of Health of Ukraine. (2023). Viktor Liashko ta Komisar YeS z pytan humanitarnoi dopomohy ta upravlinnia kryzovymy yavyshchamy obhovoryly pytannia podalshoi pidtrymky Ukrainy [Viktor Lyashko and the EU Commissioner for Humanitarian Aid and Crisis Management discussed the issue of further support to Ukraine]. Retrieved from <http://surl.li/euzps>
 7. Official website of the Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine. (2022). Evakuatsiia z Donechchyny: alhorytm dii [Evacuation from Donetsk region: action algorithm]. Retrieved from <https://minre.gov.ua/2022/08/01/evakuacziya-z-donechchyny-alhorytm-dij/> (In Ukrainian).
 8. Organization for Security and Cooperation in Europe. (2017). Otsinka ekolohichnoi shkody ta priorytety vidnovlennia dokillia na skhodi Ukrainy [Environmental damage assessment and environmental restoration priorities in eastern Ukraine]. Kyiv: VAITE. (In Ukrainian).
 9. Podskalna, O. A. (2015). Pryiednannia Ukrainy do mekhanizmu tsyvilnoho zakhystu yevropeiskoho souzu – odyz iz priorytetiv yii yevropeiskoho vyboru [Ukraine's accession to the civil protection mechanism of the European Union is one of the priorities of its European choice]. *Investysii: praktyka ta dosvid*, 19, 130–134. (In Ukrainian).
 10. Portal of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. (2022). Krainy-partnery ofitsiino pidtrymaly Ukrainu na shliakhu pryiednannia do Mekhanizmu tsyvilnoho zakhystu YeS [Partner countries officially supported Ukraine on the way to join the EU Civil Protection Mechanism Retrieved from <https://mvs.gov.ua/news/krayini-partneri-oficiino-pidtrimali-ukrayinu-na-slyaxu-prijednannya-do-mexanizmu-civilnogo-zaxistu-jes>. (In Ukrainian).
 11. Poteriaiko, S. P. (2022). Teoretyko-metodolohichni zasady stanovlennia ta rozvytku systemy derzhavnogo upravlinnia sferoiu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy [Theoretical and methodological foundations of the formation and development of the state management system in the field of civil protection of Ukraine]. [Doctor of Science Dissertation]. Interregional Academy of Personnel Management. (In Ukrainian).
 12. President of Ukraine. (2022). Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pro vvodennia voiennoho stanu v Ukraini” [Decree of the President of Ukraine “About the introduction of martial law in Ukraine”]. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (In Ukrainian).
 13. Representation of the European Union in Ukraine. (2022). YeS nadaie dodatkovye enerhetychne obladdannia ta ekstrenu dopomohu Ukraini. Predstavnytstvo Yevropeiskoho Soiuzu v Ukraini [The EU provides additional energy equipment and emergency aid to Ukraine]. Retrieved from <http://surl.li/eepty> (In Ukrainian).
 14. Reznikova, O. O. (Ed.), Voitovskyi, K. Ye., & Lepikhov, A. V. (2021). Orhanizatsiia systemy zabezpechennia natsionalnoi stiikosti na rehionalnomu i mistsevomu rivniakh [Organization of the national stability system at the regional and local levels]. Kyiv: NIDS. (In Ukrainian).
 15. Terent'ieva, A. V., & Tverdokhlib, O. S. (2020). Mekhanizm tsyvilnoho zakhystu YeS v umovakh pandemii COVID-19 [The European Union Civil Protection Mechanism in the context of the COVID-19 pandemic]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnogo upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, 2, 110–117. (In Ukrainian).
 16. The Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “On the formation of the Coordination Headquarters for the preparation of mandatory evacuation of the population of Donetsk region under martial law” [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “Pro utvorennia Koordynatsiinoho shtabu z pytan pidhotovky provedennia oboviazkovoii evakuatsii naseleennia Donetskoi oblasti v umovakh voiennoho stanu”]. Retrieved from <http://surl.li/eubmr> (In Ukrainian).
 17. The Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). Zakon Ukrainy “Kodeks tsyvilnoho zakhystu Ukrainy” [Law of Ukraine “Code of Civil Protection of Ukraine”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (In Ukrainian).
 18. The Verkhovna Rada of Ukraine. (2015). Zakon Ukrainy “Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu” [Law of Ukraine “About the legal regime of martial law”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (In Ukrainian).
 19. The Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Polozhennia pro orhanizatsiiu opovishchennia pro zahrozu vynyknennia abo vynyknennia nadzvychainykh situatsii ta zviazku u sferi tsyvilnoho zakhystu” [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the approval of the Regulation on the organization of notification of the occurrence or threat of emergency situations and communications in the field of civil protection”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF> (In Ukrainian).
 20. The Verkhovna Rada of Ukraine. (2020). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pytannya zaprovadzhennia ta zdiysnennia deyakykh zakhodiv pravovoho rezhymu voyennoho stanu” [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “The issue of the introduction and implementation of some measures of the legal regime of martial law”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2020-%D0%BF#Text> (In Ukrainian).
 21. The Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro orhanizatsiyu funktsionuvannia yedynoyi derzhavnoyi systemy tsyvil'noho zakhystu v umovakh voyennoho stanu” [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the organization of the operation of the unified

statesystemofcivilprotectionintheconditionsofmar-
tial law”]. Retrieved from [https://www.kmu.gov.ua/
npas/pro-organizaciyu-funkcionuvannya-yedinoyi-
derzhavnoyi-sistemi-civilnogo-zahistu-v-umovah-
voyennogo-stanu-179-240222](https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-organizaciyu-funkcionuvannya-yedinoyi-derzhavnoyi-sistemi-civilnogo-zahistu-v-umovah-voyennogo-stanu-179-240222) (In Ukrainian).

22. URL-Lex. (2013). Decision № 1313/2013/EU of the
European Parliament and of the Council of 17 December
2013 on a Union Civil Protection Mechanism. Retrieved
from [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT
/?uri=uriserv%3AOJ.L_2013.347.01.0924.01.ENG](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_2013.347.01.0924.01.ENG)